

ANALÝZA HLAVNÍCH LEGISLATIVNÍCH PŘEKÁŽEK PRO FUNKOVÁNÍ ENERGETICKÝCH SPOLEČENSTVÍ

Energetická společenství mají svá specifika, která by je na trhu s energií neměla zvýhodňovat, ale zároveň by měla být zohledněna s cílem rovného přístupu ke všem účastníkům trhu. V některých případech však tento požadavek může být problematický a může sebou nést určitá omezení efektivního zavádění energetických společenství, tedy omezovat potenciál jejich rozvoje.

Již samotné vymezení účelu zakládání energetického společenství může být omezujícím kritériem. Vymezený účel vzniku energetického společenství a jeho fungování je specifický/nový pro nastavený trh s energií fungující podle zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon č. 458/2000 Sb."). Jak je ze samotného názvu zákona č. 458/2000 Sb. zřejmé, jeho účelem je vymezení podmínek podnikání a výkon státní správy v elektroenergetice, plynárenství a teplárenství. V tomto směru tudíž energetická společenství představují pro národní právní úpravu v oblasti energetiky zcela nový typ účastníků trhu s odlišnou právní subjektivitou, než jak doposud zákon č. 458/2000 Sb. v nastavení trhu s energií pracoval.

I přestože směrnicemi 2018/2001/ES a 2019/944/ES není typ právnické osoby konkretizován, nastavením kritérií a požadavků na energetické společenství na úrovni EU v kombinaci s nastavením českého právního rámce vymezeného zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon č. 89/2012 Sb."), jsou právní formy pro energetická společenství omezené. Tato skutečnost **dopadá negativně na společenství vlastníků jednotek** (dále jen "SVJ"), která mají díky kapacitě volných ploch střech významný potenciál pro instalaci FVE, a tudíž tvorbu energetických společenství, kdy SVJ samy o sobě nemohou tvořit/být členem energetického společenství. Omezujícím pro ně je zejména požadavek na účel vzniku energetického společenství, dobrovolnost pro vstup do energetického společenství, účinnou kontrolu a na národní úrovni omezení podnikání SVJ.

Podle zákona č. 89/2012 je SVJ právnickou osobou založenou za účelem zajišťování správy domu a pozemku (§ 1194 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb.), což ze své podstaty vylučuje možnost, aby jeho hlavním účelem bylo v souladu se směrnicemi 2018/2001/ES a 2019/944/ES poskytování environmentálních, hospodářských nebo sociálních přínosů svým členům. Vedle toho je způsobilost k právnímu jednání SVJ omezená jen na činnosti (včetně nabývání majetku a nakládání s ním) související s naplňováním zákonem stanoveného účelu, za kterým bylo SVJ založeno. SVJ nesmí podnikat, ani se jakkoli podílet na podnikání jiných osob (§ 1194 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb.). To sice nemusí být v přímém rozporu s podstatou energetického společenství, ale pravděpodobně by to pro takto založené energetické společenství znamenalo omezení jeho vedlejších aktivit např. na trhu prodávat přebytky vyrobené energie.

Členství v SVJ je dále neoddělitelně spjato s vlastnictvím bytové jednotky (§ 1194 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb.) Do energetického společenství ve formě SVJ by tak nebylo možné dobrovolně a otevřeně vstoupit nebo z něj vystoupit, neboť podmínkou by byla dispozice s bytovou jednotkou.

K přijetí rozhodnutí nejvyššího orgánu SVJ (shromáždění) je zapotřebí souhlas vždy alespoň většiny přítomných vlastníků bytových jednotek, nevyžadují-li stanovy nebo zákon kvalifikovanou většinu. Každý vlastník bytové jednotky má počet hlasů odpovídající velikosti jeho podílu na společných částech domu (§ 1205 odst. 1, § 1206 odst. 1 a 2 zákona č. 89/2012 Sb.). Zákon neumožňuje různé druhy členství v SVJ, s nimiž by byly spojeny různé počty hlasů podle jiných kritérií, než je velikost podílu na společných částech domu, tzn. nelze např. stanovami vyloučit některé členy SVJ z rozhodování

nejvyššího orgánu v případě, že by nedocházelo k naplnění požadavků na výkon účinné kontroly (resp. omezení kontroly) v energetickém společenství.

Z pohledu potenciálních investorů a zájemců-podnikatelů o vstup do energetického společenství může být bariérou pro vstup do energetického společenství vyplývající z požadavků stanovených výše uvedenými směrnicemi **vyloučení podniků, které lze rozsahem komerční činnosti považovat za velké nebo jejichž hlavní předmět podnikání spadá do odvětví energetiky, z rozhodovacích orgánů společenství**. I přestože takové podniky nejsou vyloučeny z účasti v energetickém společenství, může být tento požadavek chápán jako omezující zejména vůči společenství pro obnovitelné zdroje podle směrnice 2018/2001/ES. Významněji by se mohla tato bariéra projevit v sektoru větrných elektráren (dále jen "VtE"), kde nelze předpokládat realizaci výroby obcí či domácností bez vstupu významnějšího investora, resp. významnějšího ručení za úvěr. Hlavní investor, který zajišťuje většinu ručení za úvěr, však může nemožnost účinné kontroly nad VtE vnímat jako rizikový faktor jeho investice.

Cílem směrnice 2018/2001/ES je snaha o vytvoření podmínek pro společenství pro obnovitelné zdroje, aby tato společenství mohla za rovných podmínek soutěžit s konkurenty s většími projekty nebo portfolii. Zároveň zejména směrnice 2018/2001/ES nastavuje mantinely, aby nedocházelo ke zneužívání opatření kompenzujících nevýhody plynoucí ze specifických charakteristik společenství pro obnovitelné zdroje na trhu s energií, tzn. aby společenství pro obnovitelné zdroje měla možnost zůstat nezávislá na jednotlivých členech a dalších tradičních aktérech trhu, kteří se na společenství podílejí jako členové či podílníci, nebo kteří spolupracují jinými prostředky, jako jsou investice. V tomto směru směrnice 2018/2001 i 2019/944 vylučují velké podniky podle přílohy č. 1 Nařízení Komise (EU) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné, z možnosti účinné kontroly ES. V případě společenství pro obnovitelné zdroje takový subjekt nemůže být ani jeho členem. Prokazování takové podmínky může být v praxi velmi problematické a u prokazování vlastnické struktury v případě partnerských a propojených podniků bude muset být s největší pravděpodobností přistoupeno k určitému zjednodušení.

Energetická společenství se primárně zaměřují na poskytování cenově dostupné energie svým členům, což je rozdíl oproti tradičním energetickým společnostem, jejichž hlavním cílem je dosahování zisku. Snížení ceny energie je umožněno i díky možností sdílet vyrobenou energii mezi svými členy, tzn. neposkytovat vyrobenou energii za úplatu. Evropské předpisy konkrétní modely/způsoby sdílení energie nepopisují, pouze vytvářejí rámec, jak by mohlo/mělo sdílení být uchopeno, a to prostřednictvím okrajových podmínek a principů fungování energetických společenství. Sdílení energie však neznamená, že by energetická společenství měla být osvobozena od příslušných síťových poplatků, sazeb a odvodů. Takové poplatky mají být nastaveny v souladu s požadavky směrnice 2018/2001/ES na základě transparentní analýzy nákladů a přínosů distribuovaných zdrojů energie. Aktuální nastavení tarifní struktury však výše uvedenému neodpovídá.

Současný tarifní systém nedokáže na hladině nízkého napětí reagovat na změny, ke kterým na trhu s energií dochází, a to jak na straně výrobní (decentralizace), tak na straně spotřební (změna struktury spotřebičů). Distribuční sazby jsou nastaveny podle typu zákazníka, velikosti spotřeby zákazníka a podle účelu použití elektřiny daného převážně strukturou spotřebičů a zařízení v odběrném místě. **Zachování aktuální tarifní struktury by mohlo být vnímáno jako významná bariéra pro efektivní nastavení sdílení se všemi jeho pozitivní přínosy**, např. sníženými nároky na použití distribuční soustavy. Této skutečnosti si je vědom i Energetický regulační úřad, který 3. srpna 2022 zveřejnil ke konzultaci návrh Konceptu propojení nového designu trhu v elektroenergetice s požadavky na změnu

v regulovaných cenách a tarifech. Prioritou je nastavení takové tarifní struktury, která bude umožňovat rozvoj vlastní výroby a sdílení elektřiny nejenom v rámci bytových domů (bez využití distribuční soustavy) a bude kompatibilní s úpravou fungování energetických společností, u nichž se s ohledem na aktuální ceny silové elektřiny očekává v následujících letech zásadní rozvoj.

Jak již bylo výše uvedeno, nastavení principů sdílení energie, tedy toho, jakým způsobem si členové energetického sdílení rozdělí vyrobenou a v čase výroby nespotřebovanou energii, je na každém členském státu. Dva diskutované modely jsou podle pevně stanoveného poměru (statický) nebo v poměru dle spotřeby energie členů sdílení (dynamický). Právě **aplikace druhého modelu může v současné době mít v praxi určitá omezení z důvodu pomalého zavádění chytrého měření (AMM = automated metering management)**. Pro zavedení AMM v podmínkách ČR byl zvolen scénář osazení odběrných míst se spotřebou nad 6 MWh/rok dle následujícího harmonogramu:

- přípravná fáze do 30. 6. 2024,
- výběrová instalace u odběrných míst se spotřebou nad 6 MWh/rok od 1. 7. 2024,
- instalace u zbývajících plánovaných odběrných míst pro osazení AMM od 1. 7. 2027.

Teprve následně bude do 10 let zavedeno AMM v ostatních odběrných místech. Tuto bariéru lze překonat vhodným nastavením dotační politiky, aby AMM bylo cenově dostupné široké skupině, která má zájem o to být členem energetických sdílení.

Zároveň s tím je však nutné zajistit připravenost systému, který zajistí koordinaci, výměnu a sdílení informací mezi účastníky energetické soustavy. Ani v tomto případě Česká republika takovým systémem nedisponuje. Stávající systém není dostatečný pro automatické vyhodnocování dat z AMM, tzn. aplikace dynamického modelu sdílení je v tuto chvíli omezena. Ministerstvo průmyslu a obchodu nicméně se zavedením energetického datového centra počítá v novém energetickém zákoně.

Tento dokument byl vytvořen v rámci projektu TK04010229 „Komplexní prostředí pro rozvoj energetických sdílení – návrh legislativních, organizačních a motivačních opatření pro odstranění bariér rozvoje“, podpořeného Technologickou agenturou ČR z programu Théta.